

Emil Ludwig:

NAPOLEON

ZGODOVINSKI ROMAN

DRUGA KNJIGA
HUDOURNIK

XIII

"Odpravljam se v Orient," piše bratu, "z vsemi sredstvi, ki jamčijo uspeh. Če me bo Francija potrebovala... če se vname vojna, ki bo potekala nesrečno, se povrnem in javno mnenje bo bolj gotovo na moji strani, nego je sedaj. Če pa bo imela republika v vojni srečo, če vstane nov vojskovodja moje vrste, na katerega se bodo oprli, tedaj bom v Orientu vendarle bolj koristil svetu nego on." In ko ga Bourienne vpraša, koliko časa bodo ostali v Egiptu, pravi: "Šest mesecev ali šest let."

Še ga hoče usoda v poslednjem trenutku posvariti. V Rastatu zavrne Avstrija zahtevo po levem bregu Rena, Bernadotte izzove kot dunajski poslanik skoraj že sedaj novo vojno. Ali ni boljše, ostati? Ali zdaj pritiskajo direktorji, stvar je že predalet: zdaj mora iti. In nekega majskega dne, ravno dve leti po pohodu v Milan, odpluje iz Toulona 400 jadrnic. Josephina mahlja soprogu, ali z večjo skrbjo sinu Eugenu. Ogromni aparat se prične kretati po migljajih gospoda; poveljniki izvedo šele zdaj za smoter potovanja. Vse stoji na krovu in gleda, kako se počasi pogreza evropska obala; on pa stoji poleg velikega jambora na palubi "Orienta" in se edini ne ozira nazaj, marveč gleda proti jugovzhodu.

Prav ob tej uri stoji Nelson in stoji trije britanski admirali na krovih svojih ladij in prenaprezajo oči skozi daljnogled, da bi odkrili kako sled za sovražnikom nasprotnikom, ki mora te dni odriniti proti Siciliji, kakor mislijo oni. Kje ga iskati? Včeraj je vihar razgnal Nelsonovo eskadro, potreboval bo več dni, da jo zopet zbere, in prav te ure, to neurje, ki je Bonaparta zadržalo v Toulonu, otme Francoze. Tako pristanejo pred Nelsonom na Malti, zavzamejo mimogrede ta važni otok in ko pride mačka tja, je miš že izginila. Nelson drvi proti Egiptu, ne najde nikogar, ker je sovražnika prehitel, nato proti Siriji: nič! Proti Siciliji: nič! "HHudič ima tudi hudičovo sre-

čo!" kolne Nelson in preklinja sovražnika in samega sebe.

Bonaparte pa prebije te štiri tedne morské vožnje večinoma v postelji, da bi se izognil morskimi boleznimi. Tudi to je prispodoba: ali bo mogel ta morskimi boleznimi podvrženi vojskovodja kedaj uničiti pomorsko veselo? To po je srečno odnesel pete in ker si ne more dati nikoli miru, si da brati na glas.

Kajti na krovu te mornarice je še drugih stvari, ne samo onih 2000 topov: cela univerza jadra na nji proti vzhodu. Astronomi, geometri, mineralogi, kemiki, antikvarji, gradilci mostov in cest, orientalisti, gospodarski strokovnjaki, slikarji in pesniki: 175 učenih civilistov in ma s seboj sto in sto zabojev, polnih aparatov in knjig. Kajti vojskovodja hoče dati v tej pravilni deželi vse preiskati, da bi osnoval Franciji novo kolonijo in sebi afriško slavo. Vojaki imenujejo učenjake z mornarsko jedrnatostjo "osle," Bonaparte pa jih štiti in s pogledom ter kletvico strahuje vsakega častnika, ki si drzne dati duška svoji nejevolji nad "brezdelniki". Izbral jih je sam in je tudi tu preudarl vse do podrobnosti. Skrbel je za vse, prav do arabske abecede, ki mu jo je hotela državna tiskarna odreči, zlasti pa za knjižnico, ki jo nosi poveljniška ladja proti Egiptu. Romani so dobri za častnike in če koga zalotijo z romanom v roki, ga zasmehuje; le Werther in Ossian še vedno spremljata tudi njega: strasti. Ali na tem popotovanju ju je komaj še bral.

Kajti če mu Bourienne čita, mu čita potopise o Egiptu, ki jih je dal iskati povsod, celo v Rimu, ali pa mu bere Plutarha ali Homerja ali Arrianove Pohode Aleksandra Velikega ali pa Koran, ki stoji čisto naravno poleg Biblije in Montaigneja v oddelku za politične knjige.

Po obedih rad predseduje sejam "Instituta". To ime je sicer šala, ali v debati je natančen: določi predmet in dva nasprotnika, ki morata govoriti za in proti; matematika in religija sta priljubljena predmeta temu človeku, ki je bil vedno

računar in vedno fantast. Tu sedi znameniti Monge, ki ga pozna že nekaj let in ki ga ceni više od drugih: ostro zakrivljen nos, poševno čelo, krepka brada; poleg njega Desaix, ki ga je Bonaparte šele sedaj pozval odrenske armade: debel nos, debele ustnice, nekoliko zamorski, dobrodušen obraz — in težko je reči, kdo ima umnejše oči, matematik ali strateg.

Kleber s svojo drzno glavo, sam pogum in odločnost, sedi poleg Laplace-a, ki zre resno in težko izpod senčila na očeh, in poleg Bertholleta z ocnovo glavo. In Kleber zabavlja geometriji; toda ko hoče učenjak zagovarjati duha, mu Bonaparte pomiga, naj se nikar ne trudi, in mu s smehljajem pokaže Berthierja, ki je v kotu zadremal nad Wertherjevimi bolečinami.

Naglo se bliža vročina, še kasno zvečer leži poveljnik na krovu, da se naučije nočnega zraka. Bližnji sede v krogu okrog njega; pogovarja se o življenju na planetih. Vsi podajajo svoje racionalne dokaze za in proti. Tako pridejo do ustititve vseh stvari in ti sinovi revolucije, Voltairjevi učenici, generali in profesorji so ene misli, da je vse nastalo na zelo razumen način in da za razložitev kozmosa ni potreba Boga, marveč da bi za to zadostoval dober naravoslovec. Bonaparte molče poslušata pogovor: Nenadoma pa dvigne rok proti zvezdam in pravi:

"Govorite, kar hočete, — toda kdo je naredil tole tam zgoraj?"

XIV

Polagoma jezdi Bonaparte po pešeni puščavi pred Sfingo. Kameniti pogled in jekleni se srečata. Molčati zna on, kakor zna ona; on si misli:

— Tu je stal Aleksander. Tu je stal Cezar. Od postanka te kamenite podobe do njiju je preteklo dva tisoč let, kakor od njiju do mene. Neizmerna carstva, posvečena soncu, so se razprostirala ob Nilu. Milijoni so bili pokorni enemu. Kar je sanjal on, so zgradili sužnji s tisočeri rokami. Nobena stvar ni bila nemogoča. Kralj je bil sin božji. Ker je bil potomec nekega davnega zavojevalca, mu je bilo vse pokorno. Ker se je oni prvi zavojevalec imenoval kralja in božjega sinu, V Kairi ume paše in šejke so mu vsi verjeli. Tu si lahko priredili na njihov način: izrekel ljudem, jaz sem vaš Bog, javlja jim, da ljubi in spoštuje

in so vsi verjeli. Evropa je krtina.

Kmalu nato razpostavi nekaj milj od tod svojo vojsko za bitko. 8000 Mamelukov, najboljših jezdecev na svetu, stoji pripravljenih, da bi uničili tujece. On jezdi pred fronto, pokaže na piramide v daljavi in zakliče: "Vojaki! 40 stoletij gleda na vas!" Ko plane arabska konjenica iz svojih zakopov, jo sprejmejo topovi; njen tabor je kmalu v Bonapartovih rokah. Mameluki drve k Nilu, veslajo in plavajo čezenj, in ker je znano, da nosijo zlato zmeraj pri sebi, vre bitka na bregu in v nekega davnega zavojevalca, vodi še ure in ure, dokler ne dobe zmagovalci nakaj zlata v svoje roke.

V Kairi ume paše in šejke pridobiti na njihov način: izrekel jim, da ljubi in spoštuje

Turke in sultana in da se bori samo zoper Mameluke, ki so njihovi sovražniki. Občevanje z njimi mu je popolnoma naravno. Kot poluorientalec in domačin iz Sredozemskega morja, se nič ne čudi tem dvajsetim nagovorom, nešetim poklonom in dostojanstveni govoric z neokretnimi prisposodami,

s katerimi skuša ta svet lagati nekoliko bolj dolgovozno nego laže gladka eleganca evropskih diplomatov. Prilagodi se njihovim običajem v vseh oblikah. Še na krovu je narekoval tolmachu pismo za egipovskega pašo, ki se je pričeno tako: (Dalje prihodnjič)

Za en peni dobite veliko ELEKTRIKE

ZA VREDNOST ENEGA PENIJA obratuje vaš električni sesalnik polni dve uri!

THE ILLUMINATING COMPANY
ALWAYS AT YOUR SERVICE

STOLETJA SO SE SREČALA — Slika nam kaže vrsto modernih ameriških jet-letal na Formozi. Kitajci uporabljajo za njihovo preskrbo volovsko vprego, ker jim primanjkuje avtomobilov.

NOVICE... z vsega sveta

NOVICE... ki jih potrebujete

NOVICE... ki jih dobite še sveže

NOVICE... popolnoma nepristranske

NOVICE... kolikor mogoče originalne

NOVICE... ki so zanimive

vam vsak dan prinaša v hišo

AMERIŠKA DOMOVINA

Povejte to sosedu, ki še ni naročen nanjo

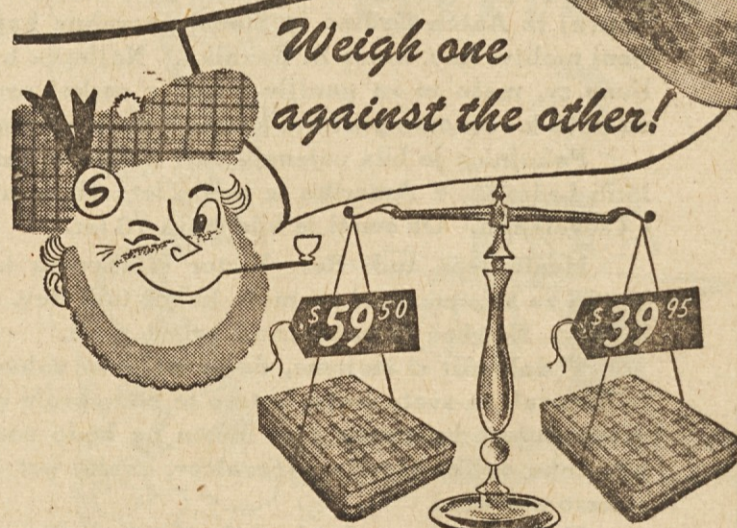
STARODAVNO OGNJIŠČE — Italijanski arheolog prof. Salvatore Pugliesi je nedavno našel na Palatinu, enem izmed gričev, na katerih je bil pozidan stari Rim, tale starodavni "štedilnik" in lonec. Po sodbi najditelja sta zanimiva predmeta iz zgodnje železne dobe in stara okoli dva in pol tisoč let.

Veliko lahko prihranite, ako kupite SEALY ANNIVERSARY MODROC

Identical luxury features found in TOP-QUALITY \$59.50 mattresses!

Sealy ANNIVERSARY MATTRESS

- Isto število vzmeti kot pri modroc za \$59.50!
- Iste vrste dolgotrajni robovi!
- Iste pravilno uravnotežene notranje vzmeti!
- Ista luksuzna prevleka.
- Isti prvovrstni box spring za ravno \$39.95!

Navadna in dvojna širina!

SEDAJ JE TUKAJ... prilžnost, ki ste na njo čakali celo leto... da namreč prihranite veliko denarja!... Pravi Sealy modroc od \$59.50 dobite sedaj skoro za \$20 ceneje!... Za \$39.95 si lahko privoščite nove modroce za vse vaše spalnice! Vendar POHITITE! Kajti ljudje jih kupujejo tako mnogo, da jih kmalu ne bo več! ZATO PRIDITE in KUPITE JIH SEDA!

Poslužite se našega "Lay-A-Way" plana pri nakupu pohištva ali drugih potrebščin za vaš dom!

Brodnick Bros.

16013-15 WATERLOO RD.

IV 1-6072 - IV 1-6073

ODPRTO V PONDELJEK, ČETRTEK IN PETEK OD 9 DO 9
V TOREK IN SOBOTO OD 9 DO 6
ZAPRTO CEL DAN V SREDO

